

*Љубиша Деспотовић**

*Институт за политичке
студије, Београд*

НА САВИНОМ ПУТУ**

Борис Субашић. 2025. *По Светој Гори Атонској*. Београд: Службени гласник, 332 стр.

Несвакидашњу појаву у нашој култури, новинарству, путописној прози, живој, а недовољно познатој историјској традицији, духовно надахнутој особи, „скептика” ненаклоњеног догматским и институционално прихваћеним „истинама”, национално инспирисаног и надареног посвећеног истраживача, човека јасног мисионарског надахнућа, истрајног поштоваоца и познаваоца Светосавља и академски утемељеног интелектуалца Бориса Субашића, срео сам релативно касно у свом животу. Надам се да ће наше дружење и сарадња потрајати довољно дуго да бих у тој привилегованој позицији највише колико је то мени могуће спознао његово дело и уживао у све чешћим и све дужим разговорима пребирајући по националној традицији српског народа, Субашићевим истраживањима о српским коренима, заблудама, митовима, али и највећим достигнућима епохе

* Имејл адреса: ljubisadespotovic1962@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0473-2829.

** Овај приказ је настао у оквиру научноистраживачке активности Института за политичке студије, коју финансира Министарство науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије.

која је минула и остала за нама. А та епоха је, упркос свему, ванвремено жива и онтолошки свеprisутна, постајући тако неоспорно темељни архетип и белег нашег вековног постојања и опстанка.

Таквог човека, писца, хроничара, пасионираног истраживача, светског путника и културног делатника, аутора више аутентичних књига и сведочанстава о томе ко смо ми Срби на овоземаљском шару, упознаћете и ви, поштовани читаоче, када се латите корица и читања садржаја још једне особене и оригиналне књиге Бориса Субашића – „По Светој Гори Атонској”, у издању ЈП Службени гласник, Београд. У књизи ћете пронаћи истинске одговоре на важна и темељна питања националне историје суочавајући се са многим контроверзама наше досадашње и у немалој мери окупиране друштвене науке. У наративу Субашићеве књиге нижу се непобитне историјске чињенице вешто интегрисане у форми путописне прозе истрајног теренског истраживача и српског Боготражитеља. Његове књиге су „штиво” које се лако чита, али тешко декодира и још теже прихвата. Оне нас национално окрепљују и историјски освежавају, али истовремено збуњују и терају у неверицу и оспоравање. Још

прецизније речено гурају у трагично порицање и то за многе од нас који су погрешно научени да верују званичним верзијама историјских догађаја и политичких процеса као производа конспиролошких структура моћи. Резултати његових сериозних истраживања су за немали број интерних друштвених истраживача и тврдокорних рецикличара још увек спорне чињенице и до данас су остале у наводно добро скривеној и „слабо” доступној или некоришћеној грађи и документима. И то, замислите, баш у националној баштини која је неумољиви сведок времена и прворазредни извор. Аутор Борис Субашић сведочи часно, истинито, објективно, а понекад чак и сурово о времену које смо сами нажалост у последња два века контаминирали потребама политике, интересима и идеологијама које нису наше, интерпретацијама непотврђеног научног кредибилитета и фалсификованим документима произведених у разним „кухињама” сумњиве провенијенције.

Претходно описано стање заиста није био оптерећујући ауторов проблем, он је све ово време и буквално и симболички сигурно ходио Савиним путем не осврћући се на бројне „неверне Томе”. Систематично је реконструисао стопу по стопу,

корак по корак, топос по топос, како чињенице, чинове и чиниоце Савиног ванвременског путешествија, тако и његово вишеслојно и непроцењиво завештање своме отечеству. У Савином науму и мисији да га државно заокружи, законски утемељи, црквено устроји, конфесионално одреди, културолошки уздигне, језички потврди, а духовно и национално узвиси до нивоа „изабраног народа” Господњег, и осветли му будуће путеве „Таворском светлошћу Истока” да се не би изгубио у ништавилу историјске бестрагије и вишевековног ропства које му је убрзо следило. Борис Субашић је добро препознао и аутентично пренео ову најважнију жртву, али и поруку коју је средовечни и болешљиви „старац”, монах, духовник, подвижник и архиепископ Сава предузео на свом другом и потоњем путу у Свету земљу. Да свој народ за „вјеки вјекова” уврсти у Богом изабране народе, прими божију благодат и светогорску светињу и тако обезбеди његов останак и опстанак све док је времена и света. Да Свету Гору и манастир

Хиландар учини српским светим местом и српским Сионом где се његов народ и отечество родило и преобразило у српску нацију, много, много векова пре неголи ће то учинити и остали европски народи. Књига „По Светој Гори Атонској” о томе најбоље сведочи.

Поштовани читаоче, када прочиташ ову књигу нашег аутора Бориса Субашића, пожуре у књижаре или библиотеке да потражиш и остала његова надахнута дела и тако продужиш не само читалачко задовољство и истинољубиву знатижељу, већ и да утврдиш своју веру да у Срба још има духовних Обилића спремних на многа лична одрицања и животна страдања. На поклонице непоколебљиво утврђених у вери да све што су чинили и што ће чинити у будућности док их физичка снага и литерарно перо буде служило наставе нова путовања Савиним стазама. Стичући при том вишеслојно истраживачко сазнање које нас поуздано води у непресушна пространства духовне слободе, благодатне љубави и видајуће истине...

* Овај приказ је примљен 9. септембра 2025. године, а прихваћен на састанку Редакције 17. септембра 2025. године.